

Juuret Karjalankannaksella

Pertti Hallenberg

© 2024 Pertti Hallenberg

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-7294-2

JUURET KARJALAN KANNAKSELLA

Johdanto

Kolme vuosisataa, 12 sukupolvea 1698-2023 Muolaan, Heinjoen, Viipurin, Viipurin maalaiskunnan, Kivennavan, Terijoen ja Uudenkirkon pitäjistä evakkojen ja heidän jälkipolvien elämää aikalaisten kertomina.

Evakkotie vuosina 1944 -1947, Lojokka kärrin kulmassa (karjalaiset, 4 pyöräiset työkärret) Muolaasta, Someron Pitkäjärvelle isovanhempieni Antti ja Hilma, sekä naapurien: Mononen, Järveläinen ja Seppänen kertomina. Matkan pituus noin 440 km, 26 matkapäivää. Kaupungit, pitäjät ja 24 kylää, (nimet tutkittu). Todensin vaellusreitit GT Tiekartasto vuodelta 2015,

Talvi 1944-1945 kului silloisen Luopioisten pitäjän Aitoon kylässä, Pentin talossa. Somero 1945, Lautela, Talvisilta, Pitkäjärvi. Muutto uuteen kotiin tapahtui 1948, ja minä aloitin koulutieni. Matkaa Pitkjärven kouluun oli 5 km.

Vanhat kuvat kertovat: noin 140 valokuvaa vuosilta 1904-2023.

Mainilan laukaukset 1939, ja talvi- sekä jatkosodat todensivat kansan voimakkaan olemassaolon tarpeen. “Yksimielisen kansan tahtotilaa ei vihollisen vaaka pystynyt punnitsemaan”, toteaa sotahistorioitsija Bair Irincheev kirjassa Talvisota venäläisin silmin.

Kymmeniä kuvia, muistoja menneiltä ajoilta. Elämäkertoja, historiaa ja tarinoita tapahtumista jälkipolvien ja aikalaisten kertomina. Elämää, Karjalan kannaksella, sekä uusista kotipitäjistämme: Somero, Loimaa, Turun tienoo, Tampere, Hämeenlinna, Helsinki, Espoo ja Vantaa.

Kuka minä olen, mistä sukunimeni on tullut Karjalan Kannakselle?

Ensimmäinen työmatkani Saksaan v. 1982 toi lisävalaistusta hankkeelle ja innosti myös vapaa-ajalla tapahtuviin matkoihin Euroopan historiallisiin kohteisiin. Haimme tietoja matkojamme varten vuodelta 1999 Saksan Hallenberg- kaupunkien matkailutoimistoista.

Keski-Saksassa on kaksi vanhaa pikkukaupunkia, Nordheim-Westfalenin osavaltiossa oleva Hallenberg, ja Steinbach-Hallenberg Thüringenin osavaltiossa, jonka sijainti on entisen Itä-Saksan puolella. Ensimmäiset esi-isäni olivat sahaseppiä ja Steinbach-Hallenberg kaupungissa oli jo 1600 luvun loppupuolella seppien ammattikoulu. Venäjän Keisari Pietari Suuri tuotti sepät Karjalaan käynnistämään uusien sahojen, (63) toimintaa. Tulijat ottivat sukunimensä lähtöpaikan mukaan.

Steinbach - Hallenberg

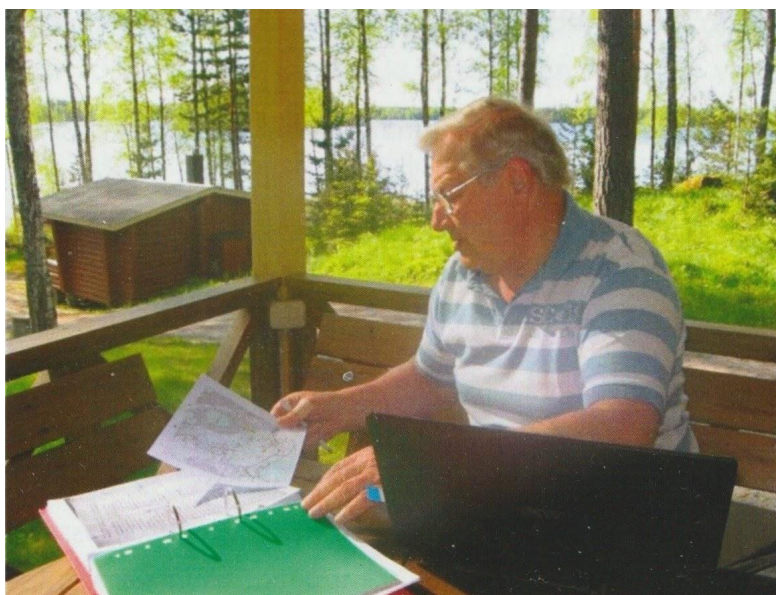

Hallenberg

Muolaa

Toimittaja: Pertti Hallenberg.

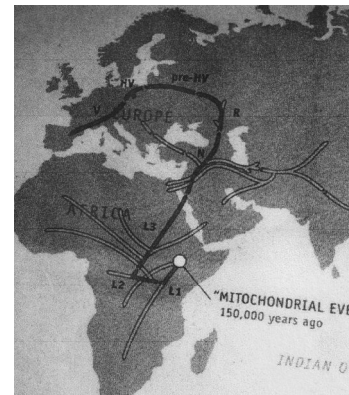
Juuret Karjalan Kannaksella

1. VUOSISATA 1698-1800

Eevasta se alkoi

Mistä geenimme ovat tulleet Saksaan ja sieltä Suomeen? Sukuumme kuuluva Karina Hallenberg teetti DNA testin ja sen mukaan esi-äitimme olisi ollut "Eve" joka näki päivänvalon Afrikan sarven eteläpuolella noin **150 000** vuotta sitten.

Sieltä geeni kulkeutui aluksi lounaaseen, kääntyi kohti pohjoista ja edelleen kiertäen Välimeren ja Mustanmeren itäistä rantaa Etelä Venäjälle. Matka jatkui Puolaan ja sieltä edelleen Saksan Hallenberg kaupunkien kohdalta, aina Espanjaan asti. Matkalla siitä on eronnut useita reittejä eri maihin. Tutkimukset kertovat mitä kautta geenimme olisi Eurooppaan kulkeutunut?

Mistä nimi Hallenberg on lähtöisin?

Nimiarkiston mukaan sukunimi on kansainvälinen ja nimestä löytyy sekä saksalaisia kallioon viittaavia, että ruotsalaisia vaikutteita. Helena Hallenberg / saksalaisen tutkijan mukaan nimi olisi muinais-Saksaa ja tarkoittaa nimeä suolavuori? Keski-Saksassa on kaksi kaupunkia, Nordrhein – Westfalenin osavaltiossa oleva Hallenberg ja Steinbach- Hallenberg Thüringenin osavaltiossa. Tarinan mukaan Halle-niminen paikallinen kreivi olisi katsellut sijaintipaikkaa tulevalle linnalleen. Sen tulisi sijaita ”kanervaisella kankaalla, missä ilta- aurinko kultaisi sen muureja, ikkunoita, kukkulan puita ja sieltä voisi katsella alempana siintäviä laaksoja ja vainioita”. Vuoden 1000 aikana läheinen kylä

täyttäisi 900 vuotta ja silloin linnan tulisi olla valmis. Tarina on peräisin Steinbach Hallenbergin kaupungin matkailutoimistosta v. 1999.

Hall of Burg niminen linna valmistui noin 1200 tienoilla ja sen lounaisrinteellä olevat rauniot ovat nyt Steinbach-Hallenberg nimisen kaupungin maamerkki. Etuliite Steinbach (kivipuro) lienee tullut myöhemmin maanjäristysten aikana kaupunkia tuhonneista vuorelta vierineistä kivistä. Alempana laaksossa virtaa pieni Hazel-joki. Kylän nimenä Hallenberg olisi tunnettu jo vuoden 900 tienoilla?

Toisen maailmansodan jälkeen Saksa jakautui kahtia ja Steinbach- Hallenberg jäi DDR:n puolelle. Kaupunki tuli jo varhain tunnetuksi sepistä ja metalliteollisuudestaan. Siellä toimi jo v.1850 luvun loppupuolella alan ammattikoulu. Heimathoff on tuon ammattikoulun museo ja sen aula on lasikaapissa entisöity pienoismalli raunioituneesta linnasta.

Hallenberg-nimi lienee täältä lähtöisin, ja näiltä seuduilta lähtemään joutuneet olisivat ottaneet sen käyttöön sukunimenä?

Soile ja Pertti Hallenberg tutustumismatkalla v. 1999 Hallenberg, ja Steinbach-Hallenberg kaupunkeihin.

VUODET 1700- 1800

Ruotsi-Suomi ja 30-vuotinen sota

Yhteistä Hallenberg-nimisillä kaupungeilla on ainakin se, että 30-vuotisen sodan aikana Ruotsi-Suomen sotajoukot majailivat pitkiä aikoja noilla tienoilla. Kaupungeissa ja niiden ympäristöissä asusti suuri joukko protestanttien sotilaita.

Sotatoimien jatkuttua Hakkapeliittojen joukkoon komennettiin myös 12 miestä Äyräpään kihlakunnasta. Tuota joukkoa johti maineikas sotapäällikkö Torsten Stålhandske. Pitkä raskas ja kallis sota päättyi Westfalenin rauhaan, mikä solmittiin Münsterissä 24.10.1648. Taistelut päättyivät Ruotsin

kuninkaan rahavarojen ehtyessä, ja sotaväsymykseen ratkaisemattomina. Vähitellen alkoi vetäytyminen kohti pohjoista.

Sodan alkuhetkinä saavutettujen voittojen jälkeen liittyivät Saksin vaaliruhtinaan joukot Ruotsi-Suomen protestanttiseen sotajoukkoon. Lisäksi värvättiin pakkokeinoja käyttäen aina voitokkaan taistelun jälkeen vastapuolen sotureita taistelemaan katolisia joukkoja vastaan. Usein perheet seurasivat joukkoja ja myös uusia perheitä syntyi. Valloitettu maa-alue oli suuri, ja kun sota päättyi ja vetäytyminen alkoi, niin perheet seurasivat mukana pois silloisilta asuinsijoiltaan. Sotaan osallistuneiden oli lähdettävä mikäli halusivat säilyttää oman henkensä. Saksassa joillakin alueilla väestöstä jopa kaksi kolmasosaa tapettiin tai pakeni pois maasta. Mitä kautta, milloin ja miksi Hallenberg- sukuiset tulivat Muolaan pitäjään? Myöhemmin kuulin arvion että Hallenbergit olisivat tulleet Hansakauppiaiden mukana Saksasta Viipuriin?

Olimme perheeni kanssa camping matkalla vuonna 1972 Keski- ja Etelä Euroopassa. Itävallassa olevan leirialueen vastaanottajana oli vanhempi herra, joka kiinnostui passissa olevasta nimestä. Mistä se oli tullut Suomeen? Kerroin tuon ensiksi esittämäni arvion ja hän torjui sen jyrkästi. Hänen mukaansa nimi olisi saksalaista alkuperää?

Leskikuningattaren henkirykmentti

Hamiltonin rykmentti tunnettiin myös edellä mainitulla rykmentin nimellä. Se perustettiin 30-vuotisen sodan jälkeen Ruotsiin palanneista, Etelä-Ruotsissa olleista, kahdesta vuorisotilas pataljoonasta, ruotsalaisesta ja saksalaisesta henkijalkaväki rykmentistä ja Itä-Skånen jalkaväkirykmenttien osista. Ajan tavan mukaan se nimettiin johtajansa, vapaaherra Gustaf David Hamiltonin mukaan, Hamiltonin rykmentiksi.

Rykmentti siirrettiin tilapäisesti Suomeen v.1739 ja majoitettiin Haminaan, Lappeenrantaan, Savonlinnaan ja myös muihin kaupunkeihin. Tähän rykmenttiin kuului myöhemmin kreivin arvon saaneen majuri Johan August Sandelsin johtama jääkäripataljoona. Tarunomainen, Runebergin runon luoma henkilö, Sven Dufva taisteli Koljonvirralla tässä joukossa. Sodan päätyttyä rykmentti siirrettiin Ruotsiin ja uudelleen taas Suomeen v.1751, missä se oleskeli lopettamiseen, vuoteen 1808 asti.

Hansa-Liitto oli voimissaan vuosina 1200-1400, mistä se sitten vähitellen hiipui. Viipuri on perustettu v.1293 ja se oli hansakaupan tukikohtia jo keskiajalla. Ruotsin vallan vahvistumisen ohella myös hansakauppa voimistui merkittävästi v.1500 luvun Viipurissa.

Saksalaisilla kauppiaas-suvuilla oli Viipurissa taloudellinen valta-asema. Myöhemmin ”sahasaksat” nimityksen saaneista kauppiaas-suvuista Thesleff ja Suthoff olivat tulleet jo hieman aiemmin ja viimeisinä heistä Viipuriin tulivat 1680-luvun tienoilla Haveman ja Sesemann suvut. Ilmeisesti he

tulivat suoraan Saksasta, koska heistä ei ole löytynyt mainintaa Novgorodissa, Nevanlinnassa tai Baltian maissa aikaisemmilta vuosilta.

Berg-suku mainitaan Ruotsista tulleen pakolaisina hävitetystä Nevanlinnasta. Tähän ryhmään liittyi v.1702 Jaenischsuku, joka on mainittu kauppiaina siellä jo 1600-luvulla. Sesemannsuku oli viimeksi tullut Saksasta. Hans David Sesemann (k.1696) mainitaan Viipurissa v. 1661 tulleeeksi Lyypekistä. Hänen isänsä oli Naumburgissa porvari ja vähittäis- kauppias Conrad Sesemann (k. 1652). Naumburg on Steinbach-Hallenberg kaupungin läheisyydessä.

Hans David Sesemannin poika David Sesemann, s.1678, k.1749 mainitaan olleen pystyvä kauppias, ja hän lienee linkki siihen että Hallenberg-nimisiä seppiä tuli Karjalaan. Muuta Hansakauppiasiin viittaavaa yhteyttä nimestämme ei ole löytynyt. Kustaa Vaasa halusi sotilaisiksi otettava Savon ja Karjalan sotilaita, muut toimittakoot rahaa... *Lähde Rajatalonpoikien osuus sodankäynnissä: lyhennelmä aiheista kirjasta: Vanha Äyräpää*

Tyypillistä Ruotsinvallan vallan ajalle, aina 1700-luvun alkuun asti oli se, että aina kun sotilaita tarvittiin, koottiin talonpojista lisävoimaa sotilaiden rinnalle. Turun- ja Kymin- kartanon lääneistä käskettiin väkeen joka viides mies, mutta Viipurin ja Savonlinnan lääneissä piti jokaisen, joka kykeni asetta käyttämään, olla valmiina puolustamaan maata, milloin ja missä vihollinen hyökkäisikin”. Lisäksi rajatalonpoikia käytettiin toistuvasti vakoilutehtäviin. Lisärasitteena oli se, että talonpojille säilytettiin velvollisuus muonittaa omat sotajoukot, vaikka vihollinen olisi juuri tuhonnut asunnot, karjan ja viljavainiot.

Karjalan kansa kohtasi aina nämä sotatoimet raskaammin kuin muualla Suomessa asuneet, mutta sotataidossa he myös kehittyivät parhaiksi sotilaisiksi. Heillä oli niin hyvä maine sotilaina, että Kustaa Vaasa toivoi ”Äyräpään kelpoista kansaa” Tukholmaan palvelukseensa. Päättäjät tiesivät että sotilaalla oli suurempi motiivi puolustaa omaa kotiseutuaan. Kun Suomen puolustusta järjesteltiin uudelleen myös Suomen aateli esitti kuninkaalle: ”sotamiehiä pitäisi ottaa Äyräpäästä, Jääskestä ja Savosta, mutta muitten olisi paras istua kotonaan ja vain lähettää ruokaa ja rahaa, sillä he ovat väkeä jota ei voida vihollista vastaan käyttää”.

Ruotsin suurvalta-aika oli raskas vaihe Suomelle

Stolbovan ja Uudenkaupungin rauhan välisenä aikana, vuosina 1617 – 1721 Suomi lähetti eri sotiin yli 160.000 miestä, eli reilun asukaslukunsa verran.

Vertailun vuoksi voi todeta, että 1944 Suomella oli sotatehtävissä 17 % väkiluvustaan, rintamalotat mukaan lukien. Tämä suhdeluku oli maailmanennätys toisessa maailmansodassa. Ruotsin suurvalta-sodissa suomalaisista kuoli sotarekillä Lappalaisen mukaan 110.000, eli kaksi kolmesta. Karnea luku

merkitsee samaa kuin että 1900-luvun sodissa olisi saanut surmansa yli miljoona suomalaista? Toki suuri osa menehtyneistä kuoli tauteihin ja muutenkin tuon ajan ihmiset kuolivat varhain. Kerrotaan erään suomalaisen talonpojan väen-otossa tokaisseen: ”miksette tapa Pekkaa jo täällä saman tien, pääsette vähemmällä”. *Professori Jussi Lappalainen teos: Sadan vuoden sotatie.*

Kuten edellä olevasta huomaamme, tekemällä oppii, eikä se oppi ole aina ollut eduksi, varsinkaan sotataidot? Olen ottanut kuvatut taistelut tähän esimerkkeinä siitä raskaasta ikeestä minkä karjalaiset esipolvet kestivät. Sen tuloksena oli myös voittoja joiden hedelmistä me nykypolvet saamme nauttia. Esimerkkeinä Joutselän taistelu, missä pieni joukko löi itseään yli kymmenkertaisen vihollisen, sekä talvisodan ja jatkosodan torjuntavoitot, jotka takasivat meille vapaan Suomen, missä kelpaa elää.

Pietari Suuri 1682 – 1725 ja Suomi

Pietari hallitsi Venäjän keisarikuntaa vuodesta 1682 alkaen kuolemaansa v.1725 asti ja hän loi Venäjästä eurooppalaisen suurvallan. Pietari rakensi laivastoa Venäjän vallan turvaajaksi. Vuosien 1697–1699 välisen ajan Pietari vietti tutustumismatkalla Saksaan, Hollantiin ja Englantiin. Matkallaan Pietari osti tykkejä Saksasta, tutustui Hollannissa laivanrakennusteollisuuteen ja pestautui salanimellä työläisenä laivanrakennustelakalle. Käydessään Englannissa, hän solmi uusia kauppasuhteita, ja silloisen hallitsijan Vilhelm III kysyessä, miksi Pietari halusi rakentaa voimakkaan laivaston, tämä vastasi kysymällä ”miksi kanaalin nimi on Englannin kanaali, miksi se ei ole Ranskan tai Hollannin kanaali?”. Englannilla oli tuolloin voimakkain laivasto ja ehkä se oli Pietarin mielestä syy kanaalin nimen syntyyn.

Millaiseen yhteiskuntaan esi-isämme tulivat

Karjalaiset olivat itsenäisiä jo ennen vuosien 900–1200 ristiretkien aikaa. Tätä pidetään karjalaisten suuruuden aikana. Jo varhain heidän oli puolustettava itseään sekä idästä että lännestä tulevia hyökkäyjiä vastaan. Vanhan Vuoksen suun pohjoispuolella, Laatokan rannikolla on ollut pitkä linnoitusten vyöhyke. Käkisalmen, Kurkijoen, Jaakkiman ja Sortavalan alueelta on löydetty yli 20 linnan rauniot. Yksi tällainen puolustuslinna on sijainnut myös Muolaanjoen varrella, ns. Hutun mutkan kohdalla Muolaankylässä. Tämän linnan venäläiset polttivat 1700 luvun alussa.

Karjalaiset kävivät kauppaa laajalla alueella, kauppakumppaneinaan novgorodilaiset, ruotsalaiset viikingit, saksalaiset kestit, Gotlannin vuojoalaiset, ja myös Pohjanmaalta löytyi heille kauppakumppaneita. Rauhallisen kaupankäynnin ohella kumppanit himoitsivat karjalaa itselleen. Maakunnan itäinen raja on kokenut monia heilahteluja.

Se on ollut levottomampi kuin mikään muu maamme rajaviivoista. Omia kotiseutuja puolustaessaan aina ei pärjätty yksin ja liittolaisia valittiin tilanteen mukaan. Kaupankäynnin ohella kehittyivät myös Äyräpään miesten sotimisen taidot ja kerrotaanpa heidän toisinaan tehneen ryöstöretkiäkin, kuten riimikronikka kuvaa. *Karjalaiset ja novgorodilaiset olisivat tehneet kostoretken vuonna 1187 Ruotsiin, Mälaren järvelle. ”Erkki Paavolainen, Sellainen oli Karjala”.*

Vähitellen muodostui kaksi suuntaa kamppailemaan karjalan omistuksesta. Näitä kahden rintaman sotia esi-isämme kestivät vain suurin uhrauksin, joutuessaan elämään tilanteen mukaan lännen tai idän puristuksessa. Ruotsin-vallan vakiintuminen alkoi ns. kolmannen ristiretken jälkeen vuoden 1300 tienoilla. Suur-Äyräpään kansa, johon Muolaa kuului, oli olosuhteiden pakosta kotejaan puolustaessaan, sitkeää ja peräänantamatonta taistelija-kansaa. Muolajärven ja Äyräpäänjärven yhdisti toisiinsa Muolaan joki, niiden välinen kannas oli oiva asuinpaikka. Viipuri - Pietari maantie kulki tämän kannaksen kautta, ja vanhinta asutusta oli sijoittunut tien varteen. Kapea kannas tarjosi hyvät puolustusasemat sotilaille jotka usein majailivat kylän lähistöllä pitkiä aikoja, hävittäen tämän tästä ihmisten aikaansaannokset.

Kannaksen valtaväylä ”vennääntie” oli elämän ja kuoleman tie. Tälle paikalle oli kasvanut Muolaankylä, johon Samuel Kaarlenpoika Hallenberg-niminen esi-isäni kotiutui vuosien 1857 - 1860 aikana. Vuoroin tietä myöten saatiin toimeentuloa ja vuoroin suurta tuhoa. Noin 10 km pohjoiseen aukenivat suuret suot ja salot joihin tarvittaessa voitiin piiloutua ylivoimaiselta viholliselta.

Olisiko runoilija ja säveltäjä P. J. Hannikainen saanut tältä paikalta virikkeen laulunsa sanoille: *”kauniista karjalasta, joka lopussa kääntyy sanoiksi: silloin kurja karjalamme Suomen surut soittelee?”.*

Vuosien 1527 – 1750 välillä käytiin 20 sotaa ja sotavuosia kertyi yhteensä 114 vuotta, joista 20 vuotta Saksassa. Muut sodat aaltoillessaan koettelivat muolaalaisia menen tullen, riippumatta siitä kuka kulloinkin hyökkäsi tai pakeni. Voidaan todeta että joka toinen vuosi oli sotavuosi! Useimmat vuodet sodittiin ulkomailla, mutta eniten nuo vuodet kuormittivat Karjalan ja Savon kansaa. Samanaikaisesti koettiin 25 katovuotta, joka 9. vuosi oli katovuosi ja ruttovuosia tuona aikana oli 8, usein nälkävuosien yhteydessä.

Joutselän taistelu vuonna 1555

Tuon kunniakkaan voiton salaisuutena pidetään viime sodissakin tutuksi tullutta ja Kustaa Vaasan aikoinaan kehittämää motitus-taktiikkaa. Siinä kevyesti aseistettu joukko maastoa hyväksi käyttäen, nopeasti suksilla tai jalkaisin liikkuen iski toistuvasti yllättäen vihollisen sivustoihin aiheuttaen suurta tuhoa, ja toisinaan myös vihollisen vetäytymiseen taistelusta. Tuomas Teppoinen päällikkönään noin 600 miehin Karjalan talonpojista muodostettu osasto löi noin 12000, joissakin lähteissä noin 20000 miehisen venäläisarmeijan Joutselässä. Tätä taistelua myös nykyiset jääkärit juhlivat merkki-vuotenaan.

Suomalaiset Moskovassa

Venäjällä oli myös 1605 -1613 omat sekasortoiset aikansa. Tsaari Vasili Šuiski pyysi apua Ruotsilta puolalaisia vastaan, ja lupasi palkkioksi Käkisalmen läänin. Silloin kreivi Jaakko De la Gardie, ”Laiskajaakko” suomalaisine sotilaineen miehitti Moskovon marraskuussa 1610.

Ruotsinvallan suuruuden päivinäkin itärajan puolustus jäi lähes yksinomaan suomalaisten tehtäväksi. Parhaat asekuntoiset miehet vietiin muille maille sotimaan, ja kotiin jääneet vanhat miehet ja koulupojat puolustivat aina kontujaan miten osasivat. Kyllä he osasivatkin! Viipurin porvarit, vanhukset ja koulupojat tarttuivat aseisiin lyöden heinäkuun alussa 1656 Raudun kirkolla itseään monin verroin lukuisamman venäläisen hyökkääjän. Tuo voitto ei kuitenkaan pitkäksi aikaa turvannut rauhaa, vaan Pietari I valloitti Suomen.

Minkälainen kansa Karjalassa asui?

Voinemme olla yhtä mieltä siitä, että historian tietoihin perustuen tuo kansa muodostui sitkeistä, toimeliaista, aikaansaavista ja tilanteensa oivaltavista ihmisistä. He olivat sen ajan mittapuun mukaan ”kansainvälisiä” ihmisiä.

Maanviljelystä jouduttiin harjoittamaan lyhytjänteisesti, vallitseviin olosuhteisiin sopeutetuilla tavoilla. Sen lisäksi että katovuodet veivät sadon, myös vihollinen tuhosi kasvuston ja lahjoitusmaaisännät saattoivat viedä liian hyvin hoidetun tilan kokonaan, jos tilan tuotto ylitti lahjoitus-mautilan keskiarvon. Muolaalaiset olivat joutuneet kestämaan kovia ja heistä oli kehittynyt osaavia sotilaita. Monesti pienempiin kahakoihin lähistöllä oleivat ruotsalaiset sotajoukot eivät tulleet puolustamaan kansalaisiaan, väittäen etteivät olleet saaneet käskyä Tukholmasta. Silloin kaikki, jotka kynnelle kykenivät, valittiin joukkoihin puolustamaan kotejaan. Muolaan historia sisältää lukuisia tapahtumia minkä kaltaisia luin poikavuosinani seikkailukirjoista. Ymmärsin ne silloin mielikuvituksen tuotteiksi,

mutta Muolaassa nämä ovat tapahtuneita tosiasioita, joista on löytynyt aiheita lukemattomiin sota- ja seikkailu kirjoihin.

Maatilat ennen lahjoitusmaakautta

Vuonna 1620 karjalassa oli omistusoikeudeltaan kolmenlaisia maatiloja.

- perintötiloja, joiden omistusoikeus oli talollisella ja niihin saatiin perintökirjat vuonna 1640 vahvistamaan omistusoikeutta.

- kruunutiloja, kruunu omisti, mutta talonpojalla oli niihin asumis- ja käyttöoikeus

- rälssitiloja joissa oli asumisoikeus, mutta niiden omistusoikeus oli aateliston hallussa

Muolaassa kaskiviljely oli vallalla vielä 1700-luvulla ja se vaati paljon työvoimaa. Suurperheissä eli useita sukupolvia, isovanhemmat, vanhemmat, lapset, ja heidän puolisonsa asuivat tilalla yhdessä.

Tilojen läheisyydessä asui tilatonta väkeä, joita kirkonkirjoissa nimiteltiin nimillä jotka nyt koettaisiin ihmistä halventavina. Oli läkseimiä, loisia, (tarkoittaa maatalousyhteiskunnassa alimmilla tasoilla olleen ihmisryhmän edustajaa, joka ei omistanut asuntoaan vaan asui työnantajan tiloissa), irtolaisia ja heidän lukumääränsä kasvoi ajoittain suurestikin. Katovuodet, sairaudet, sekä joukkokuolemat epidemioiden seurauksena, ja lisäksi sodat verottivat tiloja, eikä veronkantaja pitkään katsellut jos tila ei pystynyt velvoitteitaan suorittamaan. Lisää tilattomia läkseimiä syntyi.

Kruunu pyrki myös asuttamaan autiotiloja myöntämällä verohelpotuksia ja näin palkolliset, läkseimet ja loiset, joista moni oli tilalle isännäksi jääneen veljiä, pääsivät kohoamaan arvoasteikossa maanomistajien / talollisten joukkoon. Joskus naimakauppa saattoi olla myös ”työsopimus”. Kylään saapui läksiäinen, joka oli hyvä työmies. Joltakin tilalta oli kuollut isäntä ja rivakkaa ja osaavaa työmiestä tarvittiin taloon.

Leski solmi ”naimakaupan” ja läksiäinen muuttui arvostetuksi henkilöksi jota kutsuttiin nimillä isäntä tai tilallinen. Tarvitessaan orvoksi jääneelle perheelleen äitiä, isäntä nai piikatyön, jolloin tätä alettiin kutsua emännän arvostetummalla nimellä.

Venäjän keisari Pietari 1. Suuri 1682 – 1725

Vuosisata alkoi kannaksen asukkaille vaarallisin enteinä. Tsaari Pietari halusi tulevan kaupunkinsa ympärille suojavyöhykettä Ruotsi-Suomen hyökkäyksiä vastaan ja päätti valloittaa tarvitsemansa alueet itselleen. Ehkäpä koko Suomen valloituskin oli käynyt hänen mielessään?

Pietari valloitti kaakkoisen Suomen ja lahjoitti talonpoikien tilat omille suosikeilleen ja myöhemmin lahjoitusta muutettiin niin että veronkannon lisäksi talonpojat perheineen kuuluivat donataarin,

(lahjoitusmaaisäntä) suosikkien omaisuuteen. Vanhat Ruotsin vallan aikaiset lait jäivät voimaan, mutta valtaa käyttävät voudit hoitivat tehtäviään venäjällä opittujen tapojen ja omien lain tulkintojen, sekä kulloinkin vallinneen mielentilansa mukaan. Tuo 90 vuotta kestänyt aika kurjisti Karjalan oloja lähes maaorjan asteelle.

Se, mitä silloiset talonpojat ja heidän edelliset polvensa olivat saaneet aikaan, joutui nyt pakkokeinoin vieraan haltuun. Heistä tuli lampuoteja, oman tilansa viljelijöitä, joiden oli opittava elämään voudin määräysvallan alla. Lahjoitustilojen saajat, donataarit, kohtelivat alaisiaan eri tavoin. Pällilän hovin vouti Volkov pyrki asettamaan omat lampuotinsa venäjän maaorjien asemaan.

Kuusaan kartanon lampuotien kohtelu lieene ollut asteen lievempää, ja Heinjoen kylien kohdalla tilanne on ollut samaa tasoa. Talonpojat kapinoivat vääryyttä vastaan eikä selkkauksiltakaan välttytty. Heidän oli pakon edessä opittava elämään jatkuvassa epävarmuudessa päivä kerrallaan.

Suomen sodan aikana vuonna 1811 Tsaari Aleksanteri I osallistuessaan Suomen valloitukseen, havaitsi henkilökohtaisesti miten suuri ero oli Suomen ja Venäjän vallassa olleen Vanhan Suomen välillä. Ilmeisesti tämä oli painava seikka silloin, kun Vanha Suomi yhdistettiin muun Suomen yhteyteen.

Esi-isämme saapuivat 1700-luvun alussa vieraisiin oloihin Saksasta ja heidän tehtävänä oli saattaa Pietarin, Karjalaan haluamat sahat toimintakuntoon ja kouluttaa niille työntekijät. Työhön tarvittiin erikoismiehiä, sahaseppiä käynnistämään nuo toimet. Tilastoissa näkyi muutamia Muolaassa asuvia henkilöitä joiden äidinkielenä mainitaan saksan kieli.

He lienevät olleen noita sahaseppiä? Heille vuosisata oli sopeutumista venäläisten ja karjalaisten tavoille. 1700 luvulla kuume, eli horkka teki tuhojaan, ja punatauti raivosi vuosina 1736 -1737, sekä vuonna 1740 lavantauti ja pilkkukuume surmasivat sukujemme esi-isiä ja -äitejä. Maaseudun oloissa sahaseppien toimeentulo oli paremmin turvattua, mutta silti noiden vuosien korkeat kuolleisuusluvut näkyvät sukujemme kohdalla kirkonkirjoissa.

Pietarin kaupunki syntyy ja Viipurin lääni joutuu Venäjän vallan alle

Suuri Pohjan sota vuosina 1700 – 1721 tunnetaan myös isoviha nimisenä aikana. Ruotsin suurvalta-politiikka vei sekä Ruotsin että Suomen kansat vararikon partaalle. (*Tukholman Sota-arkisto / Ericsson*) Vuosien 1570 - 1590 aikana käytiin Muolaassa ainakin 13 sotaa, kun Venäjän joukot hyökkäsivät Suomeen, ja vastavuoroisesti ruotsalais- suomalaiset hyökkäsivät Venäjälle.

Muolaankylä oli solmukohta, minkä länsipuolella olevasta Muolajärvestä, Muolaan lammen kautta Äyräpään järveen. Muolajärvi oli Laatokan jälkeen Kannaksen toiseksi suurin järvi. Kylän keskellä

Viipurin mlk

Heinjoki

Muolaa

Viipuri

9 789528 072942